Kampen om Kronan: Magnus, Albrekt och Mora stenar

Maktövertagandet och konflikten mellan Albrekt av Mecklenburg och Magnus Eriksson

Maktövertagandet och konflikten mellan Albrekt av Mecklenburg och Magnus Eriksson

Den 15 februari 1364 blev en avgörande dag i Sveriges historia när Albrekt av Mecklenburg valdes till kung vid Mora stenar. Svenska stormän hade tidigare vänt sig till Albrekt för att avsätta den impopuläre kungen Magnus Eriksson och hans son Håkan. Trots att de avsattes, vägrade både Magnus och Håkan att erkänna sin avsättning. Ett krig utbröt mellan de två parterna, vilket skulle pågå i flera år innan Magnus och Håkan till slut erkände sig besegrade och drog sig tillbaka till Norge.

Tidslinje över händelserna från Albrekts val till konfliktens upplösning

Datum år	Händelse
1364	Albrekt av Mecklenburg väljs till kung av Sverige vid Mora stenar.
1365	Magnus Eriksson och Håkan lider ett avgörande nederlag mot Albrekts trupper.
1360-talet	Kriget mellan Albrekt och Magnus/Håkan fortsätter med flera strider.
1371	Albrekt utfärdar nya regler för sitt styra, vilket inte är ett valfrihetsbrev.
1389	Albrekt tvingas lämna Sverige efter att ha blivit besegrad och hatad.
1390-talet	Magnus och Håkan erkänner sig slutligen besegrade och återvänder till Norge.

Vad hände?

Albrekt av Mecklenburgs tid som kung präglades av ambition och konflikt. Han hade stöd från tyska hertigar och grevar samt hansestäder, vilket hjälpte honom att snabbt erövra Sverige. Men hans styre blev inte långvarigt; han försökte även erövra Danmark och Norge utan framgång. Till slut blev han tvungen att lämna Sverige, och han gick till historien som en kontroversiell figur, känd som 'vargen från Mecklenburg'.

Kampen om Kronan: Magnus, Albrekt och Mora stenar

Maktövertagandet och konflikten mellan Albrekt av Mecklenburg och Magnus Eriksson

Magnus och Håkan till slut erkände sig besegrade och drog sig tillbaka till Norge.

Albrekt av Mecklenburg (vänster), med sin far (höger), från målning i Mecklenburgsk krönika. Albrekt avbildats med Sveriges tre kronor medan fadern också håller i Mecklenburgs vapen.

Albrekt av Mecklenburg (tyska: Albrecht III. von Mecklenburg), född cirka 1338 i Mecklenburg, död 1 april 1412 i Doberan i Mecklenburg, var kung av Sverige mellan 1364 och 1389 och hertig av Mecklenburg-Schwerin mellan 1379 och 1412. Han var son till hertig Albrekt II och den svenska prinsessan Eufemia Eriksdotter och med honom infördes obotrithövdingen Niklots furstehus (även kallat Mecklenburgska ätten) i den svenska regentlängden.

Albrekt avbildad på den samtida graven i Bad Doberan

Albrekt var kung av Sverige 1363/1364 till 1389 då han avsattes (han abdikerade formellt först 1405). Han var även hertig av Mecklenburg som medregent från 1379 då fadern dog och som regent från 1384 efter brodern Henriks död. Först 1395, då Albrekt frigivits ur drottning Margaretas fångenskap, kunde han personligen återvända till Mecklenburg och ta upp styret där. Som herre av Mecklenburg är hans korrekta benämning furst Albrekt III av Mecklenburg och hertig Albrekt II av Mecklenburg och Schwerin.

Albrekt var andre sonen till hertig Albrekt den store av Mecklenburg och den svenske kungen Magnus Erikssons syster Eufemia. Albrekt stod så att säga i tur som arvtagare av Sveriges krona om kung Magnus och hans son Håkan Magnusson skulle dö. Dessutom kan hertigarna av Mecklenburg enligt vissa källor, med vaga grunder, ha härstammat från Sverkerska ätten via Kristina av Mecklenburg, som i så fall skulle varit dotter till Sverker den yngre.

Bakgrunden till upproret mot Magnus Eriksson är en snårig historia. I korthet kan nämnas att Magnus son Håkan Magnusson, kung av Norge, helt sonika lät fängsla sin far beroende på att Magnus inte ville acceptera fredsfördraget vid Greifswald 1361, då Magnus menade att de svenska sändebuden överskridit sina befogenheter.

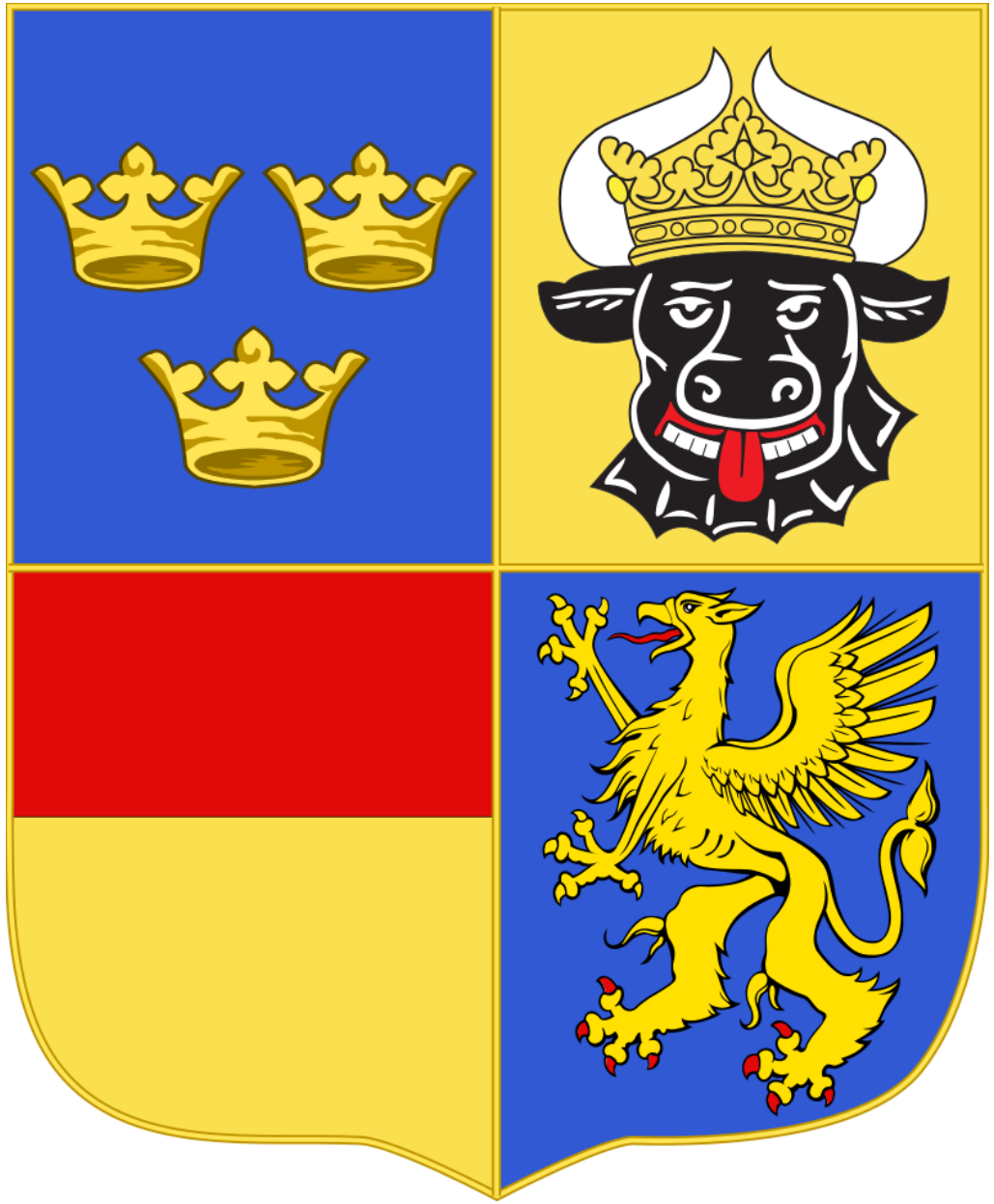

I februari 1362 blev Håkan formellt vald till svensk kung vid Mora sten men kort därefter förlikades far och son och de samregerade Sverige, där Håkan fick sin del av Sverige (området för Skara stift). Under tiden fördes ett kort krig mot Danmark och Valdemar Atterdag men fredsförhandlingar påbörjades hösten 1362. Under dessa förhandlingar valde Håkan att äkta Valdemars dotter Margareta. En anledning till detta kan ha varit för att återfå Skåne. Dock hade de svenska stormännen å Håkans vägnar redan ingått en förlovning med Elisabet av Holstein, en förlovning som nu bröts. Protester utbröt bland stormännen, och situationen eskalerade till ett mer eller mindre öppet uppror. Även den Heliga Birgitta gav luft åt sitt missnöje med Magnus. Till följd härav drevs flera av de ledande stormännen i landsflykt 1363 av kung Magnus.

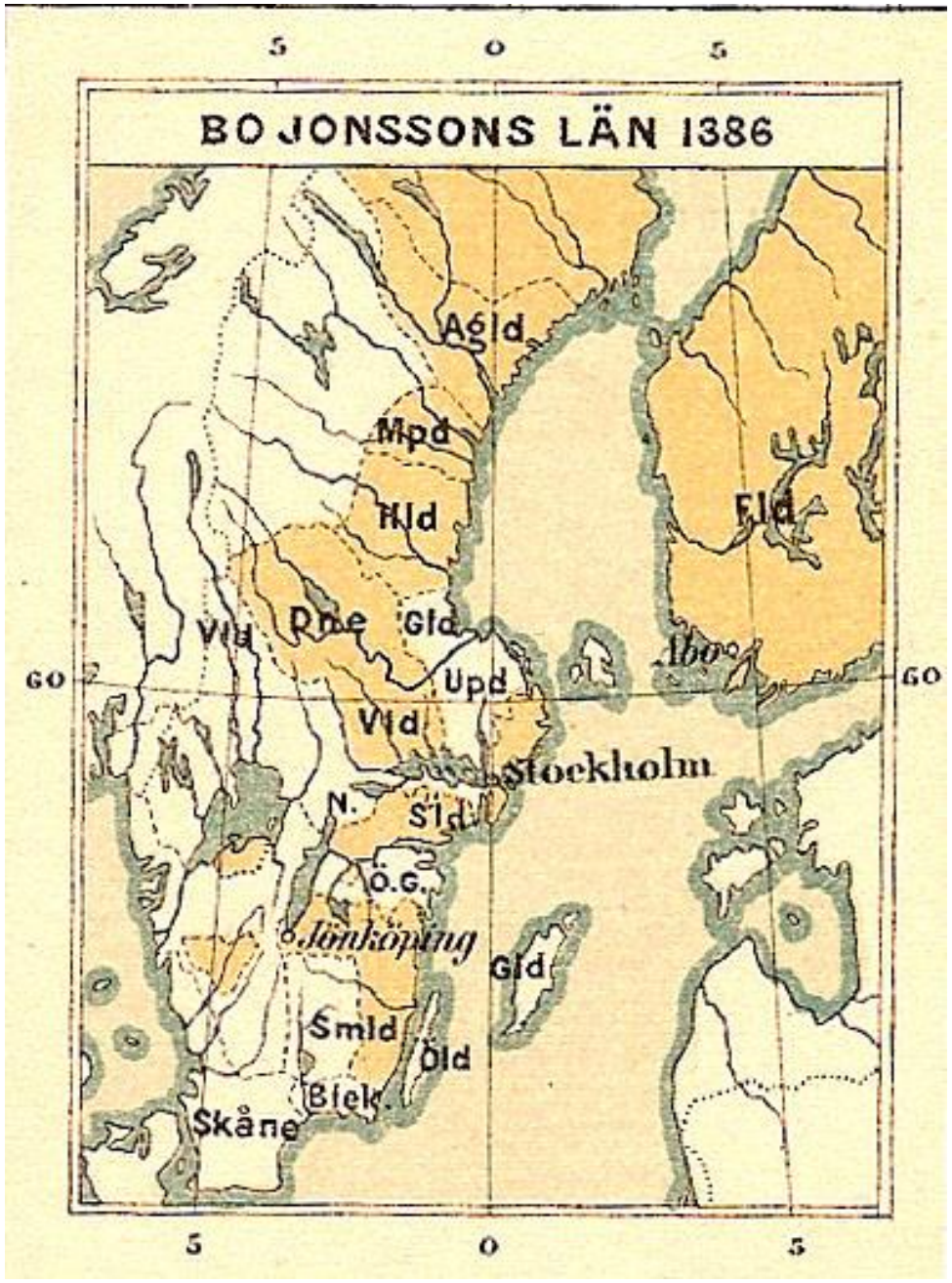

Bo Jonsson (Grip), född senast i början av 1335, död 20 augusti 1386, var en svensk väpnare, riksråd, drots och därmed under sin levnad en av de mäktigaste i Sverige näst kungen, Magnus Eriksson, och senare kung Albrekt av Mecklenburg. Hans föräldrar var Jon Tomasson (Grip) och Ingeborg Bosdotter (Natt och Dag). Han har gett namn åt Gripsholms slott.

De förvisade stormännen, med drotsen Bo Jonsson (Grip) i spetsen, drog till norra Tyskland, vände sig där till hertig Albrekt den store av Mecklenburg och erbjöd den svenska kronan åt dennes son Albrekt d. y. Albrekt d. ä. gick till slut med på att låta rådsaristokratin sitta med vid styret om de stödde hans maktövertagande i Sverige. Tyskarna landsteg i Sverige med 1 600 man, riddare, väpnare och svenner. De vandrade norrut utan att möta större motstånd och de tyskvänliga städerna Stockholm och Kalmar gav sig utan större blodsspillan. I november 1363 hyllades Albrekt d. y. i Stockholm. Magnus avsattes och flydde till Norge, och den 18 februari 1364 valdes Albrekt formellt till svensk kung vid Mora stenar. De av Magnus landsförvisade stormännen belönades och gavs olika högre poster av Albrekt.

1365 återvände Magnus jämte sonen Håkan Magnusson till Sverige med en norsk här samt en styrka med Magnus-trogna svenskar. Vid Gata skog i närheten av Enköping blev Magnus och Håkan besegrade av tyskarna, varvid Magnus tillfångatogs av Albrekt.

Kung Albrekt stöddes förutom av sin far även av flera nordtyska furstar samt av hansestäderna. På kung Håkans sida slöt nu danske kung Valdemar Atterdag upp. Mecklenburgarna fick även en svår fiende i den svenska allmogen som ogillade det tyska inflytandet. Delar av allmogen reste sig och understödde Håkan, och för Albrekt blev läget kritiskt sedan Håkan med en här lägrat sig på Norrmalm vid Stockholm 1371. Men med de svenska stormännens hjälp lyckades Albrekt försvara sin ställning, sedan stormännen först avtvingat honom en kungaförsäkran som ökade deras inflytande och kraftigt reducerade Albrekts egen makt. På detta sätt kom en fred till stånd, genom vilken Magnus frigavs mot att en dryg lösesumma utbetalades till Albrekt.

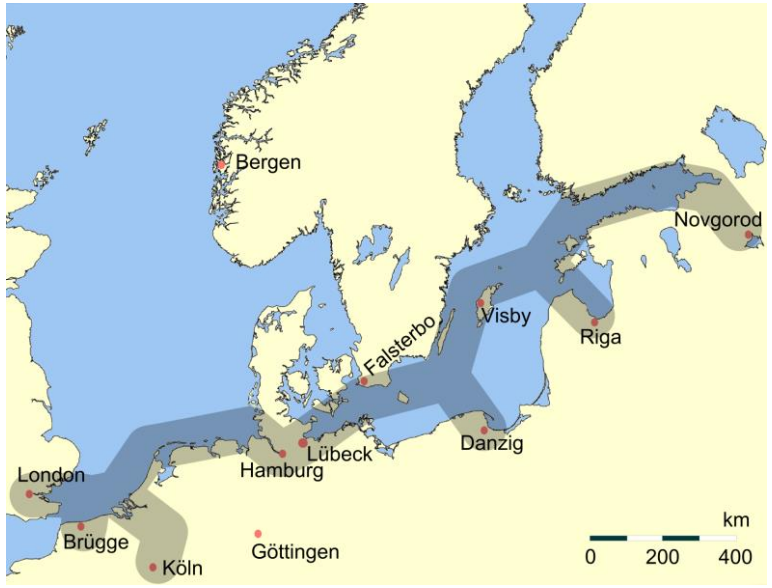

Nu var det svenska riket delat. Riksråden hade år 1371 slutit fred med kung Håkan. Håkan fick hela Skara stift, resten stod sedan år 1374 under drotsen Bo Jonsson (Grip)s ägande. Albrekt var fortfarande formellt sett kung av Sverige men i praktiken styrde han endast över Stockholm och några kungsgårdar.

Albrekt tvingades ständigt ge efter för adelns vilja, och förödmjukelsen förvärrades genom hånfulla påminnelser från adeln om den kärlek som Sveriges folk hade visat honom genom att välja honom till kung. I en ny försäkran som Albrekt tvingades avge år 1383 fick han tala om hur han "ur sitt hjärta avlägsnat all osämja, misstro och tvedräktsanda mellan Oss och Våra rådgivare, särskilt mellan Oss och Oss älskelige Bo Jonsson". Med "obegränsad tilltro" tyr sig Hans Maj:t till sitt rikes råd och "vill i alla ärenden följa dess vilja och mening" Albrekt var numera totalt beroende av rådet och dess mäktigaste man, drotsen Bo Jonsson (Grip), och Albrekts olika försök att sätta en gräns för stormännens expansion och växande inflytande över makten i Sverige omintetgjordes.